

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 222/2011-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 31. mája 2011 predbežne prerokoval sťažnosť E. T., maloletého M. T., maloletého M. T., všetci bytom B., a Mgr. J. T., B., zastúpenej advokátkou Mgr. A. T., Advokátska kancelária, B., vo veci namietaného porušenia ich základného práva zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv, základného práva zaručeného čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Banská Bystrica v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Er 42/2009 a uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici v konaní vedenom pod sp. zn. 17 CoE 157/2010 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť E. T., maloletého M. T., maloletého M. T. a Mgr. J. T. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 17. decembra 2010 faxom doručená sťažnosť E. T. (ďalej len „sťažovateľka v I. rade“), maloletého M. T., maloletého M. T. (ďalej len „sťažovatelia v II. a v III. rade“), všetci bytom B., a Mgr. J. T., B. (ďalej len „sťažovateľka vo IV. rade“), pre namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), základného práva na verejné prerokovanie vecí v prítomnosti účastníka konania zaručeného čl. 38 ods. 2 listiny, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) č. k. 2 Er 42/2009-202 z 12. apríla 2010 a uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) č. k. 17 CoE 157/2010-246 zo 7. septembra 2010. Sťažnosť bola doplnená doručením jej originálu 20. decembra 2010.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovatelia v I. až III. rade (v tom čase všetci maloletí) podali 15. januára 2009 na okresnom súde prostredníctvom ich matky (sťažovateľka vo IV. rade) a jej právneho zástupcu návrh na vykonanie exekúcie proti Ing. M. T., B. (ďalej len „povinný“). Predmetom núteného výkonu malo byť výživné zameškané za obdobie od 18. júla 2005 do 31. augusta 2008 v sume 4 622,12 €. Exekučným titulom bol rozsudok okresného súdu č. k. 10 C 75/2003-532 z 9. novembra 2007 v spojení s rozsudkom krajského súdu z 29. mája 2008 v konaní sp. zn. 12 Co 4/2008.

Okresný súd po vydaní poverenia na vykonanie exekúcie (6. februára 2009) na základe námietok povinného uznesením č. k. 2 Er 42/2009-202 z 12. apríla 2010 predmetnú exekúciu podľa § 57 ods. 1 písm. g) zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „Exekučný poriadok“) vyhlásil za neprípustnú a zastavil ju.

V konaní o námietkach povinného totiž okresný súd zistil, že uznesením č. k. 31 P 300/2008-11 z 29. októbra 2008 okresný súd nariadil predbežným opatrením sťažovateľke vo IV. rade odovzdať maloleté deti do dočasnej starostlivosti povinného. Následne povinný 2. decembra 2008 podal na okresnom súde návrh na zmenu rozhodnutia o výkone rodičovských práv. V čase začatia exekučného konania sa tak maloleté deti nachádzali vo výchove a opatere povinného (otca). Okresný súd mal teda v exekučnom konaní za preukázané, že *„maloleté deti zastúpené matkou podali návrh na vykonanie exekúcie v čase, keď stále bolo v platnosti vydané predbežné opatrenie o zverení detí do starostlivosti otca a na súde prebiehalo konanie o zmene výchovného prostredia maloletých detí. Matka preto v tom čase nebola oprávnená v ich mene vykonávať právne úkony a keďže tak urobila, exekúcia sa vedie v rozpore so zákonom.“*

Proti uzneseniu okresného súdu č. k. 2 Er 42/2009-202 z 12. apríla 2010 podala sťažovateľka vo IV. rade odvolanie. V ňom zdôraznila, že odvolanie podáva v mene *„maloletých oprávnených“*, ktorých zastupuje ako zákonná zástupkyňa. Ďalej uviedla, že v neprávoplatne ukončenom exekučnom konaní má byť *„vymoženy dlh na výživnom za obdobie od 18.7.2005 do 31.8.2008, to znamená, za obdobie, kedy boli oprávnení zverení do jej osobnej starostlivosti. Z rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 12Co/4/08 z 29.5.2008 jednoznačne vyplýva, ktorý z rodičov je oprávnený prijímať výživné a ktorý z rodičov je povinný platiť výživné. Povinným v exekučnom konaní podľa tohto rozhodnutia je otec detí, oprávnenými sú deti zverené do osobnej starostlivosti matky a matka, ani zmenou výchovného prostredia na základe rozhodnutia súdu, nestratila oprávnenie zastupovať deti v tomto konaní. V období od 18.7.2005 do 31.8.2008 matka zabezpečovala osobnú starostlivosť o deti, uhrádzala aj výdavky, ktoré v tej súvislosti vznikali. Súdom určené výživné nepostačovalo na zabezpečenie ich potrieb. Matka plnila vyživovaciu povinnosť aj za otca detí. Otec detí sa na úkor matky v zmysle § 454 Občianskeho zákonníka bezdôvodne obohatil. Otec detí, ktorý bol v návrhu na vykonanie exekúcie označený ako osoba povinná, nemohol v mene oprávnených navrhnúť zastavenie exekúcie. Súd nesprávne vyhodnotil vzniknutú procesnú situáciu. Po zistení kolízie záujmov rodičov maloletých detí mal maloletým deťom ustanoviť kolízneho opatrovníka v zmysle § 37 ods. 3 Zákona o rodine.“*

Krajský súd ako súd odvolací uznesením č. k. 17 CoE 157/2010-246 zo 7. septembra 2010 odvolanie sťažovateľky vo IV. rade odmietol. S poukazom na § 37 ods. 1 Exekučného poriadku, podľa ktorého účastníkom exekučného konania je oprávnený a povinný, dôvodil, že *„oprávneným z výživného sú maloleté deti. Povinná osoba je vždy jeden alebo druhý rodič. Matka detí nebola oprávnenou osobou v exekučnom konaní, ňou tvrdené exekučné tituly nepriznávali právo na zaplatenie výživného jej, ale maloletým deťom. Pokiaľ otec detí mal určitú dobu platiť výživné k rukám matky detí, bolo takto označené len platobné miesto, kam má výživné v prospech maloletých oprávnených poukazovať.*

Matke oprávnených Exekučný poriadok postavenie účastníka konania nepriznáva. Matka oprávnených v tejto konkrétnej exekučnej veci nemôže vystupovať ani ako zákonná zástupkyňa maloletých oprávnených v druhom a treťom rade, nie je splnomocnenou zástupkyňou oprávnenej v prvom rade (pôvodne maloletá E. T. sa v priebehu exekučného konania stala plnoletou, pozn.), preto nie je oprávnenou osobou na podanie odvolania proti uzneseniu okresného súdu č. k. 2Er 42/2009-202 z 12. apríla 2010.“

Odôvodnenie sťažnosti doručenej ústavnému súdu sa zakladá na tvrdení o nesprávnom právnom posúdení veci okresným súdom i krajským súdom. Sťažovateľka vo IV. rade uvádza, že *„pokiaľ ide o dôvodenie odvolacieho súdu, že v deň keď matka za maloleté deti podávala návrh na exekúciu, už povinnou osobou z hľadiska vyživovacej povinnosti bola matka detí, podotýkam, že povinnou osobou z hľadiska vyživovacej povinnosti som sa stala až od 8.4.2009 na základe rozhodnutia č. k. 31P/331/2008, ktorým došlo k zmene v osobnej starostlivosti o mal. deti. Avšak do momentu právoplatnosti a vykonateľnosti tohto rozhodnutia, povinnou osobou bol a naďalej ostáva otec maloletých detí a oprávnenie vymáhať toto zameškané výživné za obdobie od 18.7.2005 do 31.8.2008 patrí mne ako druhému rodičovi mal. detí, ktorému boli tieto zverené do osobnej starostlivosti.“*

Oba súdy podľa sťažovateľky vo IV. rade nesprávne vykladali ustanovenia § 28 a § 36 ods. 1 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“), keď sa obmedzili *„len na strohé konštatovanie, že ja ako matka detí nie som oprávnená zastupovať mal. deti pred súdom a ani vykonávať žiadne procesné práva v ich mene, pretože v súčasnosti sú deti zverené*

do osobnej starostlivosti otca a ten je oprávnený ich zastupovať a spravovať ich majetok. Podotýkam však, že ja ako druhý rodič mal. detí som nebola žiadnym rozhodnutím súdu pozbavená svojich rodičovských práv, ani obmedzená v ich výkone a nebol mi ich výkon ani pozastavený. Ja naďalej som ich zákonným zástupcom do dosiahnutia plnoletosti.“.

Sťažovateľka vo IV. rade je toho názoru, že na podklade rozsudku okresného súdu č. k. 10 C 75/2003-532 z 9. novembra 2007 v spojení s rozsudkom krajského súdu z 29. mája 2008 v konaní sp. zn. 12 Co 4/2008 „*bude povinnou osobou vždy otec detí bez ohľadu na to, že v súčasnosti sú tieto zverené jemu do osobnej starostlivosti a oprávnenou osobou vymáhať toto výživné v mene maloletých detí budem ja ako ich matka a to aj vtedy, ak deti nadobudnú plnoletosť, pretože sa jedná o výživné počas ich neplnoletosti.*

Poukazujem na to, že sa jedná o zameškané výživné v čase keď deti boli maloleté, pričom ich výživu a potreby som za uvedené obdobie kedy som sa o deti osobne starala a po ktoré súd rozhodoval o zvýšení výživného (od 18.7.2005 do 31.8.2008) som zabezpečovala ja ako ich matka, uhrádzala som aj výdavky, ktoré v tej súvislosti vznikali. Pri zabezpečení týchto nevyhnutných potrieb mi museli finančne vypomáhať aj moji rodičia, nakoľko dovtedy stanovené výživné na mal. deti nepostačovalo na zabezpečenie ich nevyhnutných potrieb a výživy.

Zmenou osobnej starostlivosti o mal. deti sa status otca ako povinného zaplatiť výživné splatné za obdobie od 18.7.2005 do 31.8.2008 v stanovenej výške nezmenil a takisto nedošlo ani k zániku súdom uloženou povinnosťou otca zaplatiť výživné za uvedené obdobie. Jeho záväzok na zaplatenie výživného v súdom určenej výške za uvedené obdobie nezanikol a je povinný ho zaplatiť k mojim rukám v rozsahu v akom nebol zaplatený.“.

Sťažovateľka vo IV. rade považuje za nesprávny aj záver krajského súdu o otázke rodičovských práv a povinností a o ich výkone. Podľa jej názoru „*rodičovské práva a povinnosti majú obidvaja rodičia v rovnakom rozsahu, pričom je irelevantné, či sú rodičia manželmi alebo nie. Pokiaľ súd v rozhodnutí, ktorým rozvádza manželstvo rodičov maloletého dieťaťa, upraví výkon ich rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu na čas po rozvode podľa § 24 a určí, že maloleté dieťa zveruje do osobnej starostlivosti jedného z rodičov, ktorý ho bude aj zastupovať a spravovať jeho majetok, oprávnenie a povinnosť obidvoch rodičov zastupovať maloleté dieťa a spravovať jeho majetok trvá aj*

po úprave pomerov podľa § 24 zákona o rodine. Rovnako to platí aj v prípade zmeny osobnej starostlivosti o mal. deti podľa § 36 ods. 1 zákona o rodine. Rodičovské práva a povinnosti obidvoch rodičov zostávajú zachované, ide len o úpravu výkonu týchto rodičovských práv a povinností v bežných veciach, ktoré vyplývajú a súvisia s osobnou starostlivosťou o maloleté dieťa... Úpravu rodičovských práv a povinností treba dôsledne odlišovať od prípadov zásahu do rodičovských práv a povinností podľa § 38 zákona o rodine.“.

Na podklade citovanej argumentácie sťažovateľka vo IV. rade na inom mieste sťažnosti uvádza: *„ja som aj naďalej zákonným zástupcom mal. detí, moje rodičovské práva mi neboli odňaté, pozastavené ani som v ich výkone nebola obmedzená. Z toho dôvodu... som oprávnenou osobou vymáhať zameškané výživné za uvedené obdobie...“*

Napokon sťažovateľka vo IV. rade namietla, že *„ani odvolací súd ani prvostupňový súd sa žiadnym spôsobom nevysporiadali so skutočnosťou, že v tomto prípade ide o zásadnú kolíziu záujmov medzi rodičom (otcom) a mal. deťmi. Na jednej strane vystupuje otec, proti ktorému návrh na vykonanie exekúcie smeruje a teda je v tomto konaní povinným a na strane druhej sú mal. deti ako oprávnení, ktoré paradoxne podľa záverov prvostupňového ako aj odvolacieho súdu môžu byť v tomto istom konaní zastúpené v zmysel rozsudku Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 31P/331/2008-78 zo dňa 8.4.2009 len otcom teda osobou, ktorá je zároveň v tom istom konaní na základe exekučného titulu osobou povinnou t. j. osobou, proti ktorej návrh na exekúciu smeruje. Je samozrejmé, že otec ako zákonný zástupca mal. detí a zároveň povinný v jednej osobe nebude vykonávať exekúciu sám proti sebe.*

...

Z uvedených dôvodov, pokiaľ otec mal. detí podal návrh na zastavenie exekúcie z dôvodu, že matka nie je oprávnená ich zastupovať, mal súd obligatórne skúmať a prihliadať na kolíziu záujmov, ktorá existuje medzi otcom ako povinným a zároveň zákonným zástupcom oprávnených a mal. deťmi ako oprávnenými.“. Keďže súdy takto nepostupovali, došlo podľa názoru sťažovateľky vo IV. rade k odňatiu možnosti konať pred súdom, a to tak jej, ako aj sťažovateľom v I. až III. rade.

Sťažnosťou sa ústavnému súdu navrhuje vysloviť, že napadnutými rozhodnutiami okresného súdu a krajského súdu boli „porušené naše základné práva a slobody, a to konkrétne právo na spravodlivý proces resp. spravodlivé súdne konanie vyplývajúci z čl. 36 odst. 1, čl. 38 odst. 2 Listiny základných práv a slobôd a čl. 6 odst. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a ďalej ústavné právo na súdnu ochranu vyplývajúce z čl. 46 Ústavy SR“. Zároveň sa navrhuje zrušenie oboch rozhodnutí a vrátenie vecí na ďalšie konanie.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v určených prípadoch na inom orgáne.

Podľa čl. 38 ods. 2 listiny každý má právo, aby jeho vec bola prerokovaná verejne, bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť iba v prípadoch ustanovených zákonom.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...

1. Vo vzťahu k napadnutému uzneseniu okresného súdu ústavný súd zdôrazňuje uplatňovanie princípu subsidiarity jeho právomoci vyplývajúceho z čl. 127 ods. 1 ústavy, podľa ktorého tam uvedeným základným právam a slobodám môže ústavný súd poskytovať ochranu len v prípade, že ju neposkytuje „iný“ súd (IV. ÚS 65/02, II. ÚS 147/02, II. ÚS 148/02, IV. ÚS 128/04).

Podľa § 57 ods. 1 písm. g) Exekučného poriadku exekúciu súd zastaví, ak exekúciu súd vyhlásil za neprípustnú, pretože je tu iný dôvod, pre ktorý exekúciu nemožno vykonať.

Podľa § 58 ods. 4 Exekučného poriadku proti rozhodnutiam podľa § 57 ods. 1 písm. a), b), f) až h) je prípustné odvolanie.

Z citovaných ustanovení Exekučného poriadku vyplýva, že aj uznesenie okresného súdu č. k. 2 Er 42/2009-202 z 12. apríla 2010, ktorým bola exekúcia vyhlásená za neprípustnú a zastavená, bolo možné napadnúť odvolaním ako riadnym opravným prostriedkom. Ochranu základným právam a slobodám odvolateľa potom je oprávnený poskytovať krajský súd príslušný na rozhodnutie o podanom odvolaní, a nie ústavný súd.

Preto v tejto časti bolo potrebné odmietnuť predloženú sťažnosť pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

2. Pokiaľ ide o sťažnosť v časti namietajúcej porušenie označených základných práv uznesením krajského súdu č. k. 17 CoE 157/2010-246 zo 7. septembra 2010 ako súdu odvolacieho, zo systematického hľadiska i v snahe o zrozumiteľnosť právnej argumentácie považoval ústavný súd za vhodné zaoberať sa pri predbežnom prerokovaní predloženej sťažnosti jej procesnou prípustnosťou samostatne u sťažovateľky vo IV. rade a u sťažovateľov v I. až III. rade.

2.1 Sťažovateľka vo IV. rade je matka sťažovateľov v I. až III. rade, ktorým bolo rozsudkom okresného súdu č. k. 10 C 75/2003-532 z 9. novembra 2007 v spojení s rozsudkom krajského súdu z 29. mája 2008 v konaní sp. zn. 12 Co 4/2008 priznané právo na výživné od ich otca (povinného). Povinný mal určené výživné platiť mesačne k rukám sťažovateľky vo IV. rade.

Okresný súd 29. októbra 2008 predbežným opatrením na návrh povinného nariadil sťažovateľke vo IV. rade odovzdať maloletých sťažovateľov v I. až III. rade do starostlivosti ich otca. Sťažovateľku vo IV. rade zaviazal platiť na maloleté deti výživné. Toto predbežné opatrenie sa stalo právoplatným 12. decembra 2008.

Od 2. decembra 2008 na okresnom súde na základe návrhu otca prebiehalo konanie o zmene rozhodnutia o výkone rodičovských práv vo vzťahu k maloletým sťažovateľom v I. až III. rade, pričom uvedené predbežné opatrenie bolo stále vykonateľné.

Exekučné konanie, ktoré bolo zastavené napadnutými uzneseniami okresného súdu a krajského súdu, začalo v januári 2009, teda v čase, keď už maloletí sťažovatelia v I. až III. rade boli v osobnej starostlivosti povinného. V tom období rodičovské práva, ktorých súčasťou je aj zastupovanie maloletých detí [§ 28 ods. 1 písm. b) zákona o rodine], vykonával povinný, a nie sťažovateľka vo IV. rade.

Všetky uvedené skutočnosti považuje ústavný súd za nesporné, pretože ich potvrdzuje obsah príloh sťažnosti.

Ústavný súd stabilne judikuje, že nie je zásadne oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu. Skutkové a právne závery všeobecného súdu by mohli byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvodené závery všeobecného súdu boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (obdobne napr. I. ÚS 13/00, III. ÚS 151/05, III. ÚS 344/06).

Závery krajského súdu vo vzťahu k odvolaniu sťažovateľky vo IV. rade sú podľa názoru ústavného súdu plne ústavne konformné, a tak nemožno ani uvažovať, že by mohli javiť známky ústavne významnej arbitrárnosti či zjavnej neodôvodnenosti.

Krajský súd procesne odmietol odvolanie sťažovateľky vo IV. rade, keďže ju nepovažoval za osobu oprávnenú odvolanie podať. Správne pritom identifikoval subjekty hmotno-právneho vzťahu, ktorého obsahom je právo maloletých detí na výživné voči obom rodičom, pričom na zistený skutkový stav správne aplikoval procesno-právne normy, keď konštatoval, že *„oprávnenie vymáhať výživné proti druhému rodičovi v exekučnom konaní prislúcha tomu z rodičov, ktorému je dieťa zverené do osobnej starostlivosti“*.

Obsah odôvodnenia predbežne prerokúvanej sťažnosti zjavne naznačuje, že sťažovateľka vo IV. rade nesprávne chápe svoje postavenie v relevantných hmotno-právnych i procesno-právnych vzťahoch. Výživné nie je výsledkom realizácie právneho vzťahu, ktorého by bola subjektom v postavení oprávneného. Oprávneným z výživného podľa tretej časti prvej hlavy prvého oddielu zákona o rodine (§ 62 – § 65) sú výlučne maloleté deti. To sa potom odráža v rovine procesno-právnej tak, že aktívne vecne legitimovanými v exekučnom konaní, v ktorom sa vymáha zameškané výživné, sú len maloleté deti. Iba z dôvodu nedostatku ich spôsobilosti na procesno-právne úkony (teda nedostatku procesnej legitímácie) je potrebné, aby boli zastúpené rodičom, ktorý ich podľa rozhodnutia súdu je oprávnený zastupovať. Ak je potom takéto exekučné konanie vyvolané návrhom maloletých detí podaným v ich mene rodičom, ktorý nie je podľa rozhodnutia súdu oprávnený vykonávať ich zastupovanie pri právnych úkonoch, treba považovať za správny právny záver, že návrh na začatie exekučného konania trpí vadou nedostatku procesnej

legitimácie navrhovateľa, čo vedie konajúci exekučný súd k zastaveniu exekúcie. Následné odvolanie proti uzneseniu exekučného súdu o zastavení exekúcie podané formálne „v mene maloletých detí“ rodičom, ktorý nie je podľa rozhodnutia súdu oprávnený vykonávať zastupovanie maloletých detí pri právnych úkonoch, potom musí odvolací súd logicky posúdiť ako odvolanie podané neoprávnenou osobou. Za osobu podávajúcu odvolanie totiž v takom prípade musí odvolací súd nielen formálne, ale aj materiálne považovať rodiča, nie maloleté deti.

Krajský súd teda správne vyhodnotil odvolanie proti uzneseniu okresného súdu č. k. 2 Er 42/2009-202 z 12. apríla 2010 ako podané sťažovateľkou vo IV. rade, čo muselo viesť k jeho odmietnutiu podľa § 218 ods. 1 písm. b) zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“).

V naznačených súvislostiach s ohľadom na sťažnostné námietky ústavný súd nepovažuje za rozhodujúce, že exekvované zameškané výživné spadá do obdobia, keď ešte maloleté deti podľa vtedy právoplatného a vykonateľného rozhodnutia súdu zastupovala sťažovateľka vo IV. rade, ktorá neskôr v ich mene podala aj návrh na začatie exekučného konania, hoci v čase podania tohto návrhu už v dôsledku zmeny súdneho rozhodnutia nebola oprávnená maloleté deti zastupovať.

Výživné je vyjadrením práva maloletých osôb na zabezpečenie potrebnej úrovne uspokojovania ich životných potrieb. Ak teda rodič zaviazaný súdnym rozhodnutím poskytovať výživné na maloleté deti k rukám druhého rodiča svoju povinnosť nesplní, a v dôsledku toho druhý rodič zabezpečuje výživu maloletých detí v celom rozsahu zo svojho vlastného majetku, ide v súkromnoprávnej rovine po právnej stránke o bezdôvodné obohatenie povinného rodiča na úkor rodiča, ktorý zabezpečoval výživu maloletých detí v plnom rozsahu (podľa § 454 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov bezdôvodne sa obohatil aj ten, za koho sa plnilo, čo podľa práva mal plniť sám). Tento rodič potom môže v súdnom konaní navrhnúť vydanie bezdôvodného obohatenia, nie však zaplatenie výživného, ktoré hmotno-právne náleží výlučne maloletým deťom.

V časti sťažnosti namietajúcej porušenie označených práv sťažovateľky vo IV. rade napadnutým uznesením krajského súdu preto ústavný súd považuje sťažnosť za zjavne neopodstatnenú, keďže pri predbežnom prerokovaní dotknutej časti sťažnosti vylúčil akúkoľvek možnosť existencie porušenia označených práv sťažovateľky vo IV. rade (napr. I. ÚS 4/00).

2.2 Vo vzťahu k tej časti sťažnosti, ktorou namietajú porušenie svojich základných práv zaručených čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny, čl. 38 ods. 2 listiny i práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením krajského súdu sťažovateľa v I. až III. rade, ústavný súd v prvom rade uvádza, že sťažnosť trpí vadou spočívajúcou v nedostatku kvalifikovaného právneho zastúpenia sťažovateľov v I. až III. rade.

Podľa § 20 ods. 2 zákona o ústavnom súde k návrhu na začatie konania sa musí pripojiť splnomocnenie na zastupovanie navrhovateľa advokátom alebo komerčným právnikom, ak tento zákon neustanovuje inak. V splnomocnení sa musí výslovne uviesť, že sa udeľuje na zastupovanie pred ústavným súdom.

Ústavný súd na okresnom súde zistil, že v čase podania sťažnosti bol stále právoplatný a vykonateľný rozsudok okresného súdu č. k. 31 P 331/2008-78 z 8. apríla 2009, ktorým bol zmenený rozsudok okresného súdu č. k. 10 C 75/2003-532 z 9. novembra 2007 v spojení s rozsudkom krajského súdu z 29. mája 2008 sp. zn. 12 Co 4/2008 okrem iného tak, že sťažovateľa v I. až III. rade sa zverujú do osobnej starostlivosti otca (povinného), ktorý bude maloleté deti zastupovať a spravovať ich majetok v bežných veciach. Zmeňujúci rozsudok okresného súdu nadobudol právoplatnosť 1. októbra 2009, a keďže bol právoplatný aj 17. decembra 2010 (doručenie sťažnosti ústavnému súdu), iba otec sťažovateľov v II. a III. rade bol oprávnený zabezpečiť v ich mene kvalifikované právne zastúpenie podľa § 20 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Prílohou sťažnosti je splnomocnenie zo 6. decembra 2010 udelené sťažovateľkou vo IV. rade v mene sťažovateľov v I. až III. rade advokátke Mgr. A. T. Sťažovateľka vo IV. rade nebola v tom čase podľa právoplatného súdneho rozhodnutia oprávnená zastupovať sťažovateľov v I. až III. rade, a preto sťažovateľov v I. až III. rade ústavný súd

nepovažuje pri podaní sťažnosti za právne zastúpených. Navyše, sťažovateľka v I. rade (narodená 30. marca 1992) už v decembri 2010 bola plnoletá, a tak pre splnenie podmienky podľa § 20 ods. 2 zákona o ústavnom súde bolo potrebné splnomocnenie udelené kvalifikovanému právnenému zástupcovi priamo ňou.

Pri zistenom nedostatku v požiadavke na kvalifikované právne zastúpenie ústavný súd štandardne vyzve sťažovateľa na doplnenie chýbajúcej náležitosti. Pri predbežnom prerokovaní časti predloženej sťažnosti však ústavný súd tento postup nevyužil, pretože dospel k záveru, že ani prípadné odstránenie nedostatku sťažnosti v otázke právneho zastúpenia by za žiadnych okolností nebolo spôsobilé privodiť sťažovateľom v I. až III. rade úspech v konaní o ich sťažnosti.

Pokiaľ totiž ide o časť sťažnosti namietajúcu porušenie označených práv sťažovateľov v I. až III. rade uznesením okresného súdu č. k. 2 Er 42/2009-202 z 12. apríla 2010, ústavný súd už v bode 1 tejto časti odôvodnenia uviedol, že na prieskum tohto prvostupňového rozhodnutia okresného súdu nemá dostatok právomoci.

Vo vzťahu k uzneseniu krajského súdu č. k. 17 CoE 157/2010-246 zo 7. septembra 2010 zas ústavný súd dospel k záveru o neoprávnenosti sťažovateľov v I. až III. rade napádať sťažnosťou podľa čl. 127 ods. 1 ústavy odvolacie uznesenie krajského súdu.

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu o návrhu podanom zjavne neoprávnenou osobou možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody sťažovateľa, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a osobou sťažovateľa, prípadne z iných dôvodov (napr. III. ÚS 18/2011).

Uznesením č. k. 17 CoE 157/2010-246 zo 7. septembra 2010 krajský súd ako súd odvolací rozhodoval o odvolaní sťažovateľky vo IV. rade proti prvostupňovému uzneseniu okresného súdu. Krajský súd skutkovo ustálil, že odvolanie bolo podané sťažovateľkou vo IV. rade, pričom vzhľadom na už niekoľkokrát spomínaný rozsudok okresného súdu č. k. 31 P 331/2008-78 z 8. apríla 2009 je zjavné, že sťažovateľka vo IV. rade odvolanie v mene sťažovateľov v I. až III. rade ani podať nemohla.

Krajský súd rozhodoval o procesnom podaní sťažovateľky vo IV. rade a poskytoval tak súdnu ochranu v medziach zákona (OSP) jej právam, nie právam sťažovateľov v I. až III. rade. Procesné odmietnutie odvolania sťažovateľky vo IV. rade sa preto nijako nemohlo dotknúť práv sťažovateľov v I. až III. rade, ktorým podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je oprávnený poskytovať ochranu aj ústavný súd.

Medzi napadnutým uznesením krajského súdu a osobami sťažovateľov v I. až III. rade teda nie je žiadna vzájomná príčinná súvislosť, preto uznesením krajského súdu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody sťažovateľov v I. až III. rade. Ústavný súd tak v tejto časti posúdil predloženú sťažnosť ako podanú neoprávnenými osobami.

3. Keďže ústavný súd predbežne prerokúvanú sťažnosť odmietol ako celok, nezaoberal sa už sťažnostným návrhom na zrušenie napadnutých rozhodnutí všeobecných súdov.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 31. mája 2011